

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
lov@ft.dk

Peter Skaarup
Peter.Skaarup@ft.dk

Beskæftigelsesministeriet

Holmens Kanal 20

1060 København K

T +45 72 20 50 00

E bm@bm.dk

www.bm.dk

CVR 10172748

J.nr. 21/00034

31. januar 2021

Beskæftigelsesudvalget har i brev af 1. december 2020 stillet følgende spørgsmål nr. 126 (alm. del), som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Skaarup (DF).

Spørgsmål nr. 126:

”Vil ministeren kommentere på artiklen ”Ny praksis giver hjemløse bedre mulighed for kontanthjælp” bragt af Ritzau den 20. november 2020, herunder bedes ministeren redegøre for, hvilke faldgruber, der kan være i den nye praksis, og om regeringen vil foretage sig yderligere for at hjælpe kommunerne med bekæmpelse af svindel fra EU-borgere uden for Danmark?”

Svar:

Selvforsørgelse- og hjemrejseydelse, eller overgangsydelse hører under Udlændinge- og Integrationsministeriet, som har oplyst følgende:

”1. Opholdskravet i medfør af § 11, stk. 3, i lov om aktiv socialpolitik, indebærer, at retten til uddannelseshjælp eller kontanthjælp – frem for selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse – bl.a. er betinget af, at personen lovligt har opholdt sig her i riget i sammenlagt 9 år inden for de seneste 10 år.

I beregningen af opholdstiden indgår perioder, hvor personen har haft folkeregisteradresse her i riget, medmindre særlige grunde fører til et andet resultat. Ophold i udlandet i perioder på sammenlagt højst 2 måneder pr. kalenderår i forbindelse med ferie, studierejser, tjeneste- og forretningsrejser m.v. ligestilles med ophold her i riget, hvis personen har beholdt sin bopæl her i riget. Ophold i udlandet på militær mission for den danske stat under instruktion af forsvaret ligestilles med ophold her i riget. Det samme gælder ophold i udlandet, hvor personen af den danske stat er stillet til rådighed for militær mission under instruktion af udenlandsk eller international myndighed.

Det fremgår endvidere af § 11, stk. 10 i lov om aktiv socialpolitik, at kravet om, at personen skal have opholdt sig lovligt her i riget i sammenlagt 9 år inden for de seneste 10 år, ikke gælder for EU-/EØS-borgere, i det omfang disse efter EU-retten er berettigede til hjælpen.

Det fremgår af § 11, stk. 11, i lov om aktiv socialpolitik, at kommunen træffer afgørelse om retten til selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp, og at ansøgeren har pligt til at bidrage med oplysninger, der er nødvendige for at afgøre, hvilken hjælp ansøgeren er berettiget til. Kan personen ikke dokumentere, at opholdskravet er opfyldt, yder kommunen selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse, jf. § 11, stk. 11, 3. pkt.

2. Baggrunden for den af spørgeren nævnte artikel: ”Ny praksis giver hjemløse bedre mulighed for kontanthjælp” er så vidt ses bl.a. Ankestyrelsens principafgørelse 32-20 (kendelse nr. 9814 af 16. november 2020).

Det fremgår således af Ankestyrelsens principmeddelelse 32-20, at Ankestyrelsen ændrer praksis i forhold til fortolkning af spørgsmålene om, hvornår myndighederne kan kræve, at borger skal dokumentere sit ophold i riget, når borger har haft folkeregisteradresse i riget i mindst 9 ud af de seneste 10 år og bevisvurderingen i forhold til dokumentation for ophold i riget.

Hvad angår dokumentationen, anfører Ankestyrelsen, at når en borger har haft folkeregisteradresse i riget i (til sammen) mindst 9 ud af de seneste 10 år, er det udgangspunktet, at borgeren ikke skal dokumentere sit ophold. Det gælder også, selv om borgeren i perioder ikke har et registreret indtjeningsgrundlag. Myndigheden kan således ikke – som en fast regel – pålægge en borger at dokumentere sit ophold udelukkende på den baggrund, at borger ikke har et registreret indtjeningsgrundlag.

Det fremgår videre af Ankestyrelsens principafgørelse, at myndigheden kan pålægge en borger at dokumentere sit ophold, hvis der er andre oplysninger, der kan give anledning til tvivl om, at borger har opholdt sig i riget. I vurderingen af, om myndigheden har grundlag for at pålægge en borger at dokumentere sit ophold, vil det bl.a. være relevant at inddrage oplysninger om borgers livsførelse og livssituation.

Om bevisvurderingen udtaler Ankestyrelsen i samme principafgørelse, at når myndigheden har pålagt en borger at dokumentere sit ophold i riget, skal myndigheden derefter tage stilling til, om der er reel grund til at tro, at borger har været udrejst i de måneder, hvor borger ikke har dokumenteret sit ophold. Ved vurderingen af dette spørgsmål, skal myndigheden anvende almindelige bevisretlige principper og foretage en samlet vurdering af alle sagens omstændigheder i hele perioden.

Det fremgår videre af Ankestyrelsens principafgørelse, at myndigheden i sin bevisvurdering skal tage hensyn til borgerens mulighed for at sikre sig bevis, herunder at det efter omstændighederne kan være meget svært at dokumentere ophold inden for kortere afgrænsede tidsrum mange år tilbage, ikke mindst for borgere, der har en livsførelse og en livssituation med en skrøbelig social tilknytning til samfundet.

Endelig fremgår det af Ankestyrelsens principafgørelse, at myndigheden ikke uden videre må tillægge manglende dokumentation for ophold i riget i en bestemt kalendermåned den bevismæssige betydning, at borger ikke anses for at have været i riget i denne måned, hvis der ud fra en samlet konkret vurdering ikke er reel grund

til at tro, at borger har været i udlandet. Myndigheden skal overveje, om det er relevant at indhente en forklaring fra borger om de perioder, hvor borger ikke har dokumenteret at have haft et indtjeningsgrundlag.

Som det fremgår af Ankestyrelsens principmeddelelse, har Ankestyrelsen således ændret praksis for fortolkning af spørgsmålene om: 1) hvornår myndighederne kan fravige udgangspunktet om, at folkeregisteradresse er tilstrækkeligt til at dokumentere lovligt ophold i riget, og 2) bevisvurderingen i forhold til dokumentation for lovligt ophold. Ankestyrelsens hidtidige fortolkning har været baseret på en forkert fortolkning af loven (retsvildfarelse).

Ankestyrelsen har i principafgørelsen tilkendegivet, at man før ombudsmandens redegørelse af 25. marts 2020 har haft praksis for at lægge betydelig vægt på dokumentation for ophold i de enkelte kalendermåneder, og at Ankestyrelsen derfor i mange af de sager, som er blevet påklaget til Ankestyrelsen, har anlagt en for streng bevisvurdering, som ikke er inden for de retningslinjer om bevisvurderingen, som fremgår af ombudsmandens redegørelse.

Ankestyrelsen har i principafgørelsen endelig tilkendegivet, at man også har haft en forkert retsopfattelse af, hvornår der foreligger en særlig grund til at bede borgeren om at dokumentere sit ophold. Ankestyrelsen har hidtil haft den retsopfattelse, at der kunne kræves dokumentation (pålægges skærpet bevisbyrde), hvis der var længere perioder, hvor borger ikke havde et registreret indtjeningsgrundlag.

3. Som det også fremgår af udlændinge og integrationsministerens svar den 4. november 2019 på spørgsmål nr. 14 (alm. del) fra Social- og Indenrigsudvalget, anerkender regeringen fuldt ud, at kommunernes konkrete og individuelle vurdering i praksis kan være vanskelig i særlige sager, hvor de mest almindelige former for dokumentation af opholdet i Danmark umiddelbart kan være svære at afdække. Regeringen har dog fuld tillid til, at kommunerne inden for de nuværende regler kan finde den rette balance mellem hensynet til den enkelte borgers særlige livssituation, herunder udsatte borgere som f.eks. hjemløse, og hensynet til kravet om dokumentation af ophold i Danmark ved udbetaling af kontanthjælp.”

Jeg kan henholde mig hertil og supplerende oplyse, at retten til kontanthjælp, uddannelseshjælp samt selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse har hjemmel i lov om aktiv socialpolitik. Af § 3 i lov om aktiv socialpolitik fremgår det, at enhver, der opholder sig lovligt her i landet, har ret til hjælp efter denne lov. Hertil fremgår af lovens § 5, at personer, der opholder sig udlandet, ikke kan få hjælp efter denne lov.

Det fremgår af § 12 a i lov om aktiv socialpolitik, at personer og deres familiemedlemmer, som har ret til at opholde sig i Danmark i medfør af de fællesskabsretlige regler om ophold for førstegangsarbejdssøgende EU-borgere, eller som har ret til ophold i op til 3 måneder uden administrative betingelser (Schengenregler), alene er berettiget til hjælp i forbindelse med hjemrejse. Disse personer har således ikke ret til at modtage anden hjælp i kontanthjælpssystemet – herunder forsørgelsesydelse.

Spørgsmålet synes at hvile på en forståelse af, at den ændrede praksis medfører, at hjemløse borgere fra EU-lande vil få nemmere ved at få kontanthjælp i Danmark. Det er imidlertid ikke tilfældet. Den ændrede praksis fører til, at man kan undgå situationer, hvor fx danske statsborgere, som har været hjemløse men ikke udrejst af Danmark, stilles over for et krav om at kunne dokumentere deres ophold i Danmark i hele perioden, hvilket de kan have svært ved. Kommunerne kan fortsat stille krav om dokumentation for ophold m.v. i andre sager, herunder for EU-borgere.

Venlig hilsen

Peter Hummelgaard
Beskæftigelsesminister